

Петя Кожухарова
Иваничка Димитрова

ПРАЗНИЦИ, ТРАДИЦИИ И ОБИЧАИ НА БЪЛГАРИНА

Университетско издателство „Св. Климент Охридски“

Пепа Кожухарова, Иваничка Димитрова

**ПРАЗНИЦИ, ТРАДИЦИИ И ОБИЧАИ
НА БЪЛГАРИНА**

Празници, традиции
и обичаи на българина

УНИВЕРСИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
ИЗДАНИЕ 1978

Университетска библиотека "Св. Кирил и Методий" - Пловдив

ПЕПА КОЖУХАРОВА, ИВАНИЧКА ДИМИТРОВА

Празници, традиции и обичаи на българина

Университетско издателство „Св. Климент Охридски“
София • 2004

СЪДЪРЖАНИЕ

- Предговор / 7
- Българските календарни празници / 9
- Нова година / 15
- Трапезата на Нова година / 15
- Сурвакане / 16
- Сурвачката – как да я направим / 17
- Васильовден – 1 януари / 18
- Йордановден – 6 януари / 18
- Ивановден – 7 януари / 19
- Бабинден – 8 януари / 19
- Атанасовден – 18 януари / 20
- Трифон Зарезан – 1 февруари / 21
- Баба Марта – 1 март / 21
- Мартеницата – символ на желание за живот и обич / 22
- Приказка за мартеницата / 22
- Легенда за мартеницата / 24
- Откога българите празнуват Първи март / 25
- Тодоровден – 15 март / 26
- Благовец – 25 март / 26
- Заговезни / 27
- Кукерски игри / 28
- Лазаровден – мени се / 29
- Цветница – мени се / 30
- Гадания на Лазаровден и на Цветница / 31
- Великден – мени се / 32
- Подготовка за празнуване на Великден / 33
- Символите на великденската трапеза / 35
- Съвети за боядисване на великденски яйца / 39
- За Великденската украса / 42
- Гергьовден – 6 май / 44
- Св. св. Константин и Елена – 21 май / 46

© 2004 Пепа Кожухарова, Иваничка Димитрова

ISBN 954-07-1891-0

Университетско издателство „Св. Климент Охридски“

- Спасовден – мени се / 47
 Еньовден – 24 юни / 48
 Петровден – 29 юни / 48
 Жътва. Така било някога... / 49
 Илинден – 20 юли / 50
 Успение Богородично – 15 август / 51
 Рождение Богородично – 8 септември / 51
 Кръстовден – 14 септември / 51
 София, Вяра, Надежда и Любав – 17 септември / 52
 Петков ден – 14 септември / 53
 Димитровден – 26 октомври / 53
 Архангеловден – 8 ноември / 54
 Въведение Богородично – 21 ноември / 55
 Света Екатерина – 24 ноември / 55
 Андреевден – 30 ноември / 56
 Света Варвара – 4 декември / 56
 Савинден – 5 декември / 57
 Никулден – 6 декември / 57
 Игнажден – 20 декември / 57
 Бъдни вечер и коледа 24–25 декември / 59
 Рождество Христово / 61
 Коледуване / 62
 Елхата – символ на Коледните празници / 62
 Откъде идва Дядо Коледа? / 63
 Легенда за коледната елха / 64
 За цветето коледна звезда / 65
 Практически съвети за коледната украса / 66
 Празнични стихотворения и песни / 67
 Коледни народни песни / 77
 Наричания / 97
 Христоматия по детски фолклор / 98

ПРЕДГОВОР

Българските празници, обичаи и традиции са събрали мъдростта на поколенията. Те разкриват богатството на една неписана история.

Забравени, а някои и забранени след Втората световна война, сега те са обогатени и осмислени по новому. Днешните потомци ги разглеждаме като съвременни посланици на древната култура на предците ни. В своето историческо развитие те са съхранените извори на българската култура, нашата гордост пред другите народи. Според Н. Мизов „Празникът е особено обществено явление, което, като отразява дадени важни събития от личния и обществения живот на народа, с помощта на определени материални и духовни средства задоволява специфични нужди на човека и човечеството, носещи им отмора, развлечение, естетическа наслада и духовно извисяване.“¹

Обичаите и традициите на българския народ се характеризират със своята многофункционалност. Те се копират от новото поколение по стереотип. Имат свои характерни черти. Една от тях е обредността. „Обредът е страна на обичая, традицията, която здраво се утвърждава в обществения живот и има за задача „да закрепи обичая. Създаването на обреда е заключителният етап на оформянето на традицията и обичая“². Смиълът на обреда според Ю. В. Бромлей³ е в това, което символизира действията.

Целта на сборника е да запознае ученици, студенти, учители и всеки, който иска да се потопи в празничния и църковния календар на българина с празниците, обичаите,

¹ Мизов, Н. Празници, обреди, ритуали. С., 1980, с. 36.

² Суханов, Ив. В. Обычаи, традиции и приемственность поколений. М., 1976, с. 39.

³ Бромлей, Ю. В. Етнос и этнография. С., 1976, с. 66.

традициите на българите. Защото за един народ се съди не само по това, какво е наследил от своите деди и как го пази, но и по това, как умее да го използва и подчинява на своя вкус и разбиране в живота.

Празниците са подредени последователно, започвайки от Нова година с оглед читателите да бъдат улеснени. В изясняване на съдържанието и историческото им развитие сме използвали материали, които се отнасят и за християнските, и за народните празници, без да бъдат разграничавани. Разгледано е мястото им в българската традиция.

Сборникът няма претенции за научен труд. Той е само помагало, наръчник на българина, създаден с практическа насоченост.

Използвани са материали от различни издания, преработени така, че да са полезни във всяка българска къща, детска градина, училище. Някои от тях дават и по-обширни знания за празниците, но практическата насоченост е водещ принцип.

В сборника са включени и стихотворения, песни, съвети, които биха помогнали на учители за изготвяне на сценарии и на родители, които искат да възпитават своите деца в български дух, в уважение към празниците, традициите и обичаите на своя народ.

Искрено се надяваме книгата да помогне на вас, уважаеми читатели, да осмислите и да празнувате българските празници, да пазите българските традиции, където и да се намирате. Те ще ви донесат самочувствие, че сте българини. Ще ви помогнат да усетите естетическа наслада и да се възвисите духовно.

БЪЛГАРСКИТЕ КАЛЕНДАРНИ ПРАЗНИЦИ

	Християнски празник	Народен празник
1 януари	Обрезание Господне Св. Василий Велики	Васильовден, Сурва, Сурваки, Принасяне на зимната жертва – свиня
2 януари	Св. Силвестър	Волски празник, Силвистри, Карамановден, Риначовден
6 януари	Кръщение Господне, Богоявление	Йордановден, Водици, Край на мръсните дни
7 януари	Св. прор. Йоан Кръстител	Ивановден
8 януари	Св. Григорий, Епископ Български, Георги Хозевит	Бабинден
16 януари	Поклонение на честните вериги на св. ап. Петър	Петрови вериги, Южници – верижници (Северна България)
17 януари	Св. преп. Антоний Велики	Антоновден
18 януари	Св. Атанасий Велики	Атанасовден, Танасовден, Зимен св. Атанас
20 януари	Преп. Евтимий Велики, Св. Евтимий Търновски	Св. Ехтим, Ихтима Петльовдин (Източна България)
1–3 февруари		Трифонците, Лихите днене, Вълчи празници
1 февруари	Св. мчк Трифон	Трифоновден, Трифон Зарезан
2 февруари	Сретение Господне	Зимна Богородица, Трифонова Богородица, Божа майка, Почит към жената – бабувачка
3 февруари	Св. Симеон Богоприемец	Симеоновден, Зимен Симеон, Стар Симеон
10 февруари	Св. Харалампий	Аралампи, Хараламбей, Чуминден
11 февруари	Св. Власий	Власовден, Куковден